

5. Future FET: Transforming Learning The National Further Education and Training (FET) Strategy. URL: https://www.solas.ie/f/70398/x/64d0718c9e/solas_fet_strategy_web.pdf.
6. Irish Register of Qualifications. URL: <https://irq.ie/>.
7. NARIC Ireland: Національний інформаційний центр академічного визнання. Посібник з користування базою даних іноземних кваліфікацій. URL: <https://www.qqi.ie/sites/default/files/2022-07/NARIC%20Guide%20-%20Ukrainian.pdf>.
8. National Framework of Qualifications (NFQ). URL: <https://www.qqi.ie/what-we-do/the-qualifications-system/national-framework-of-qualifications>.
9. SOLAS learning works/ URL: <https://www.solas.ie/>.

Бойко О.В.

здобувач вищої освіти

Шевченко Т.В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

Дніпровський національний університет

імені Олеся Гончара

МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** У статті розглянуто поняття інтерактивного навчання, проаналізовано особливості використання інтерактивних методів навчання, надано розроблення методичних матеріалів щодо використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови. Доведено, що їх використання є доцільним та ефективним, що значно активізує пізнавальну діяльність учнів, підвищує якість навчання, робить процес здобування знань цікавим та усвідомленим.*

***Ключові слова:** уроки української мови, інтерактивне навчання, методи навчання, інтерактивний метод.*

Boyko O., Shevchenko T. Methodology of interactive teaching in Ukrainian language lessons. *The article examines the concept of interactive learning, analyzes the features of using interactive learning methods, provides the development of methodical materials on the use of interactive learning methods in Ukrainian language lessons. It has been proven that their use is expedient and effective, which significantly activates the cognitive activity of students, increases the quality of learning, and makes the process of acquiring knowledge interesting and conscious.*

Key words: *Ukrainian language lessons, interactive learning, learning methods, interactive method.*

Актуальність дослідження. Процеси інформатизації та глобалізації прямо впливають на зміни в сучасному суспільстві. Останнє, переходячи на новий рівень розвитку, має потребу в активній творчій та ініціативній особистості, що здатна мислити, навчатися вчитися, ставити перед собою мету, діяти відповідно до неї, здійснювати свої задуми, оцінювати результати своєї діяльності, працювати над удосконаленням себе та своєї практичної діяльності.

З огляду на це та з метою успішної реалізації усього, про що зазначено вище, відбуваються постійні зміни та розвиток системи освіти: педагоги, викладачі постійно шукають ефективних технологій, методик, методів, прийомів, принципів та форм організації навчання. Головною метою такої діяльності є створення в учнів стійкої внутрішньої позитивної мотивації до навчання, активізації та підвищення їх рівня навчально-пізнавальної діяльності, досягнення ними високих цілей у навчанні, інтелектуальний розвиток та готовність до творчої самореалізації школярів у майбутньому. Адже випускник сучасної школи повинен бути патріотом України, який знає її історію; носієм української культури, який поважає культуру інших народів; компетентним мовцем, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя [6, с. 1].

Відповідно до цього змінюються й вимоги до освіти, метою якої має стати розвиток і соціалізація особистості учнів, формування їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів [6, с. 1], зокрема й до вивчення української мови, метою якої має бути формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості [6, с. 1].

Модернізація новітнього суспільства впровадженням нових технологій потребує удосконалення процесу навчання. Для ефективного формування та розвитку особистості освітній процес у наш час повинен бути збагачений новими цікавими, сучасними та різноманітними технологіями, методиками, методами, прийомами, принципами та формами навчання.

Осучаснення освітньої сфери в Україні насамперед стосується організації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах. Одним із найголовніших завдань щодо вдосконалення освіти є самореалізація та розвиток учнів, чого можна досягти різними методами та прийомами. Значна увага у цьому приділяється інтерактивному підходу, адже здобуття знань, формування вмінь і навичок, набуття певних компетентностей, розвиток особистісних якостей учня є найефективнішими, якщо в освітньому процесі використовуються саме інтерактивні методи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що за останні десятиріччя зросла увага науковців до проблеми використання інтерактивних методів навчання в школі. Цьому питанню присвячені деякі праці, у яких ґрунтовно викладено теоретичні та методичні основи інтерактивного навчання, ефективність його впливу на формування особистості учня, зокрема І. Дичківської, С. Кашлева, М. Кларіна, Л. Пироженко, О. Пехоти, О. Пометун, В. Ревенко, Г. Селевко, М. Скрипник, П. Фендрих та ін.

Мета дослідження – розглянути особливості використання методів інтерактивного навчання на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтерактивний» походить від англійського слова «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти, що

сьогодні увійшло в повсякденне життя. Слово «інтерактивний» означає сприяти, діяти взаємно або бути в процесі бесіди, діалогу з будь-чим (наприклад, комп'ютером), чи з будь-ким (наприклад, людиною). Отже інтерактивний – це здатний до взаємодії, діалогу.

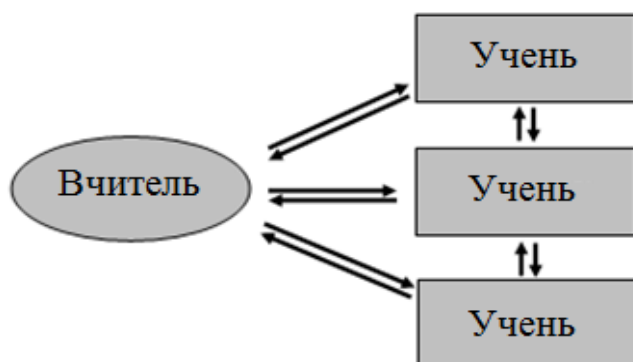
Методи навчання – це способи упорядкованої взаємопов'язаної діяльності вчителів та учнів, спрямовані на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку в процесі навчання [7, с. 118].

Інтерактивні методи навчання – це способи взаємодії всіх учасників освітнього процесу, під час чого учні перестають грати пасивну роль і активно долучаються до навчальної діяльності [4].

Найбільш повний та ґрунтовний аналіз сутності інтерактивного навчання викладено у працях О. Пометун та Л. Пироженко. За їх визначенням «інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» [5, с.7].

Отже, інтерактивне навчання – це, передовсім, діалогове навчання, у процесі якого відбувається взаємодія вчителя і учнів, що побудоване на принципі «всі навчають кожного і кожен навчає всіх» (див. Схема 1).

Схема 1. Інтерактивне навчання

Зміст інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес здійснюється при активній та постійній взаємній діяльності учнів та вчителя. Ця форма організації освітнього процесу передбачає співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), рівноправні, рівнозначні, суб'єкт-суб'єкті відносини між учителями та школярами. Інтерактивне навчання не допускає панування думок одних учасників процесу навчання над думками інших. Під час

інтерактивного навчання вчитель виступає фасилітатором, організовує навчання учнів, консулює їх, а результати навчання учнів здобуваються спільними стараннями всіх учасників освітнього процесу.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [5, с. 8] під час якого учасники процесу навчання розуміють, що вони роблять, рефлексують над тим, що вони знають, вміють і виконують.

Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови має значні перспективи для здійснення, адже робота над мовним матеріалом відбувається за діалогового підходу. Інтерактивне навчання, передбачаючи активну взаємну діяльність усіх учасників процесу навчання, їх рівноправні відносини, унеможлиблює позбавлення учнів права вільно виражати свої думки, ознайомлюватися з думками інших, утверджувати чи переосмислювати власну позицію.

За чинною навчальною програмою з української мови для 5-9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженою Міністерством освіти і науки України, метою навчання української мови в школі є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості [6, с. 1]. Для успішної реалізації цієї мети на уроках української мови доцільно та ефективно використовувати такі інтерактивні методи навчання, як-от: сенкан (сенквейн), незакінчені речення, правильні та хибні висловлювання, порівняльна («концептуальна») таблиця, асоціативний куш (гронування), коло ідей, ПРЕС, таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»), мозковий штурм тощо.

Перелік методів інтерактивного навчання досить значний, тому вчителю, при їх доборі, потрібно заважати на відповідність темі, меті, завданням уроку, віковим та інтелектуальним можливостям учнів, часовим рамкам навчання, власний професіоналізм та педагогічний досвід, спосіб керівництва навчальною діяльністю тощо.

Значно підвищити якість навчання та зробити процес здобуття знань усвідомленим допоможе використання інтерактивних методів навчання у поєднанні з такими навчальними програмами, як На урок, Google Презентації, GoogleJamboard, GoogleForms, LearningApps, LiveWorksheets, MicrosoftForms, MindMeister, Padlet, Wordwall та інші,

які є актуальними в умовах дистанційно-змішаного навчання, є потребою часу та одним із засобів навчання сучасних школярів.

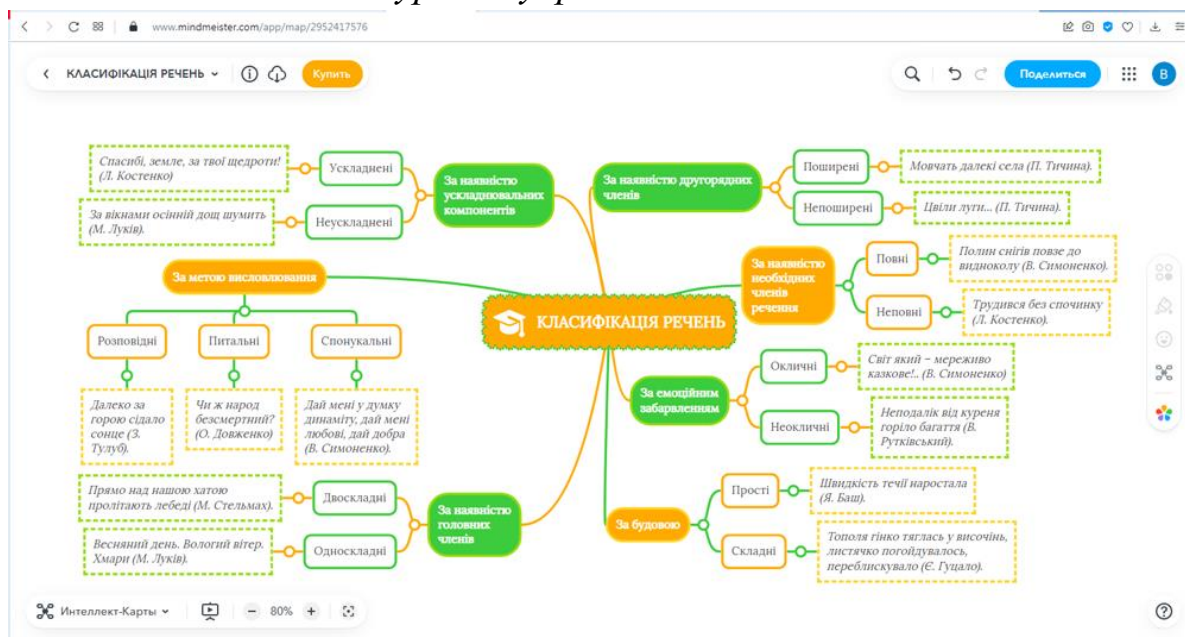
У процесі інтерактивного навчання школярі вчать аналізувати навчальний матеріал, робити простішим опанування знань за творчого підходу до засвоєння навчальної інформації; самостійно та критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, розвивати навички самостійної роботи, виконання творчих робіт; моделювати різноманітні соціальні ситуації, включаючись в різні життєві ситуації, моделюючи їх, поповнювати свій соціальний досвід; культурно спілкуватися з іншими людьми, будувати з ними конструктивні стосунки, працювати в команді, слухати інших, поважати альтернативні думки, прислухатися до міркувань інших, формулювати власні думки, правильно їх висловлювати, обґрунтовувати свою позицію, аргументувати, дискутувати, приймати зважені рішення, розв'язувати конфлікти та уникати їх, прагнути до діалогу та загальної згоди, шукати компроміси.

Метою інтерактивного методу «Асоціативний куц (гронування)» є навчання учнів графічної організації навчального матеріалу з метою унаочнення думок з певної теми у процесі роботи з текстом, знаходження взаємозв'язків між окремими поняттями.

Цей метод доцільно використовувати у вступній частині уроку задля актуалізації знань, активізації пізнавальної діяльності учнів та зосередженні на темі уроку. В основній частині уроку асоціативний куц (гронування) допомагає учням систематизувати поняття з тексту. Також цей метод буде ефективним у підсумковій частині уроку як узагальнення знань.

Організація діяльності у межах гронування передбачає дотримання такого алгоритму: 1) посередині чистого аркушу записується ключове слово або словосполучення; 2) навколо записуються слова, ідеї із запропонованої теми, що спадають на думку; 3) після запису всіх ідей, встановлюються зв'язки між поняттями та центральним словом; 4) за результатами змісту асоціативного куца (гронування) підбиваються підсумки роботи (див. Знімок екрану 1).

Знімок екрану 1. Приклад використання інтерактивного методу навчання «Асоціативний куц (групування)» у програмі MindMeister на уроках української мови

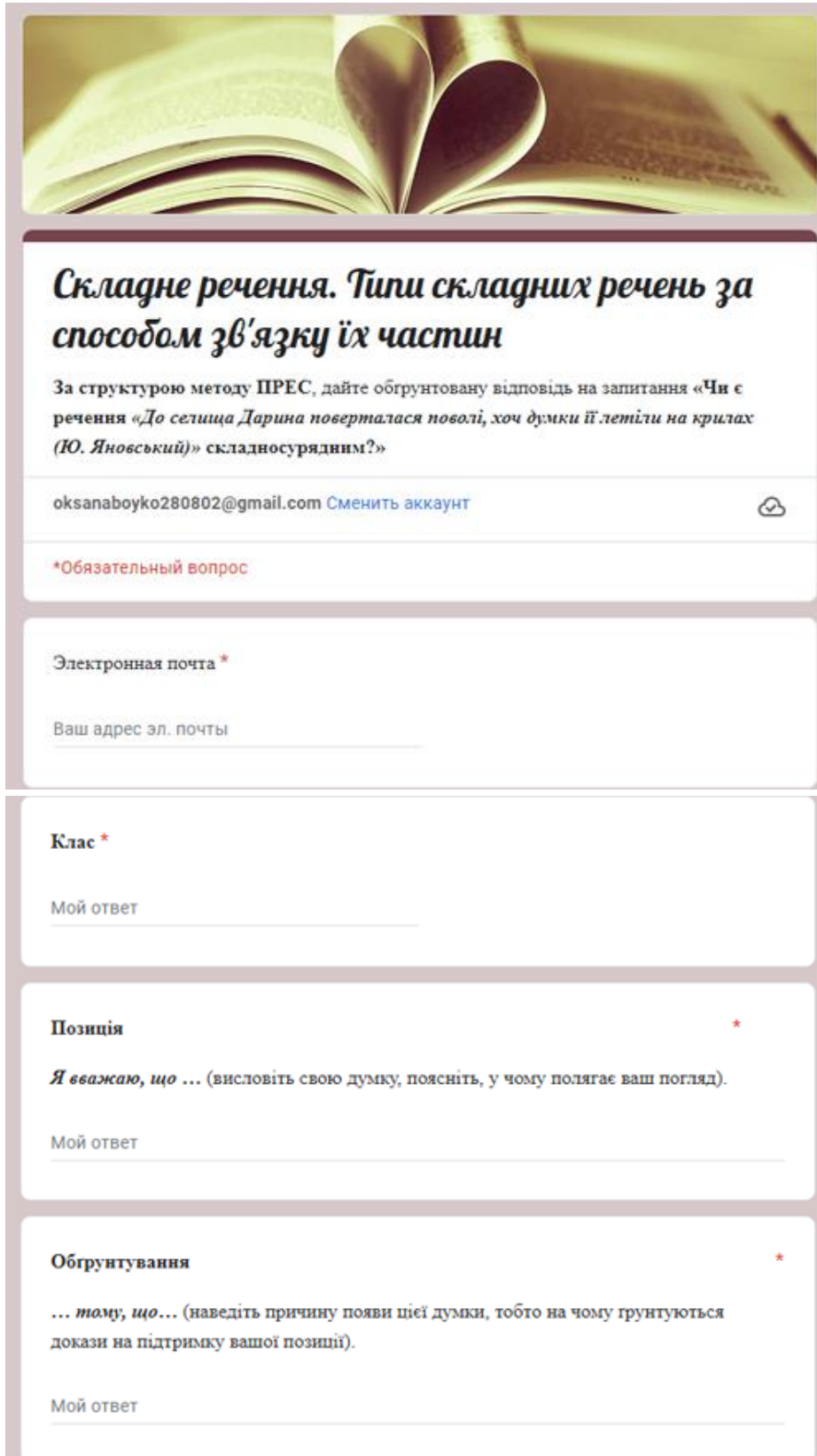
Метою інтерактивного методу «ПРЕС» є навчання учнів формулювати та висловлювати свою думку з приводу дискусійного питання аргументовано за певною формою, наводити докази на її підтвердження, сприймати думки інших.

Цей метод доцільно використовувати під час обговорення теми в основній частині уроку, коли необхідно переконати інших у правильності своєї думки або чітко визначити та довести свою позицію із суспільної проблеми при виникненні суперечливих думок. Також цей метод доречно використовувати у підсумковій частині уроку з метою формулювання ставлення до того, що вивчається.

Організація діяльності у межах цього методу передбачає дотримання такого алгоритму: 1) під час опрацювання теми або формулювання підсумку уроку вчитель пропонує учням висловити свою думку з дискусійного питання за такою формою: а) я вважаю, що... – позиція (вислови свою думку, поясни, в чому полягає твоя точка зору); б) тому що... – обґрунтування (наведи докази на підтримку своєї позиції); в) наприклад... – приклад (наведи приклади, що підтверджують твої докази); г) отже, я вважаю... – висновки (узагальни свою думку, зроби висновок про те, що треба робити, що є заклик прийняти твою позицію); 2) вчитель надає слово учням, відбувається вислуховування їх думок за вищезазначеною формою; 3) у кінці обговорення вчитель

формулює свою думку, підбиває підсумки за висловлюваннями учнів (дивитися Знімки екрану 2-7).

Знімки екрану 2-7. Приклад використання інтерактивного методу навчання «ПРЕС» у програмі GoogleForms на уроках української мови.

Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин

За структурою методу ПРЕС, дайте обґрунтовану відповідь на запитання «Чи є речення «До селища Дарина поверталася повілі, хоч думки її летіли на крилах (Ю. Яновський)» складносурядним?»

oksana-boyko280802@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

*Обязательный вопрос

Электронная почта *

Ваш адрес эл. почты

Клас *

Мой ответ

Позиція *

Я вважаю, що ... (висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд).

Мой ответ

Обґрунтування *

... тому, що... (наведіть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції).

Мой ответ

Приклад *

... *наприклад*... (наведіть факти, які демонструють ваші докази, вони підсилять вашу позицію).

Мой ответ

Висновки *

Отже (тому), я вважаю... (узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити; тобто, це є заклик прийняти вашу позицію).

Мой ответ

Отправить

Очистить форму

Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин

За структурою методу ПРЕС, дайте обґрунтовану відповідь на запитання «Чи є речення «До селища Дарина поверталася повілі, хоч думки її летіли на крилах (Ю. Яновський)» складносурядним?»

oksanaboyko280802@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

*Обязательный вопрос

Электронная почта *

oksanaboyko280802@gmail.com

Прізвище та ім'я учня (-ни) *

Бойко Оксана

Клас *	
9-А	
Позиція *	
<i>Я вважаю, що ...</i> (висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд).	
Я вважаю, що речення «До селища Дарина поверталася поволі, хоч думки її летіли на крилах (Ю. Яновський)» не є складносурядним	
Обґрунтування *	
<i>... тому, що...</i> (наведіть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції).	
тому, що воно складається з двох залежних одна від одної частин, з'єднаних за допомогою сполучника	
Приклад *	
<i>... наприклад...</i> (наведіть факти, які демонструють ваші докази, вони підсилять вашу позицію).	
наприклад, головна (незалежна) частина вищезазначеного речення - «до селища Дарина поверталася поволі», а підрядна (залежна) - «хоч думки її летіли на крилах»; питання від головної до залежної частини - незважаючи на що?; сполучник, що з'єднує головну та залежну частини, - хоч.	
Висновки *	
<i>Отже (тому), я вважаю...</i> (узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити; тобто, це є заклик прийняти вашу позицію).	
Отже, я вважаю, що подане речення є складнопідрядним реченням з підрядним допустовим.	
Отправить	Очистить форму

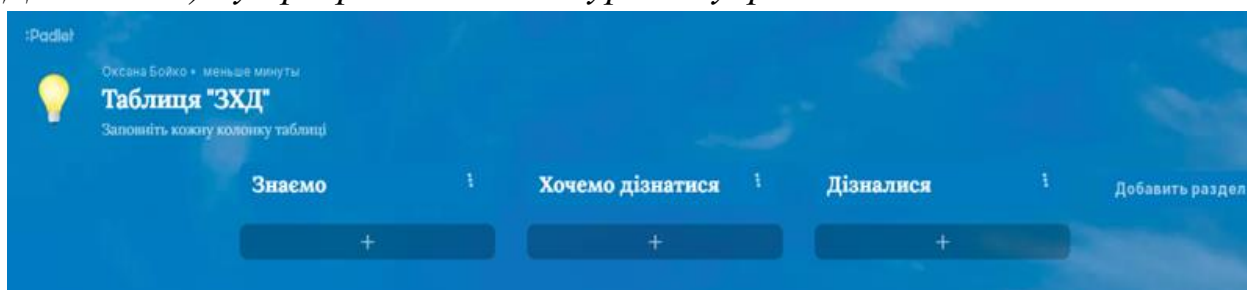
Метою інтерактивного методу «Таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»)) є навчання учнів графічно, логічно й змістовно організувати та упорядкувати матеріал, формування запитань, аналізування змін та результатів уроку.

Цей метод стосується трьох основних частин уроку та є доречним у його структурі. Перша частина цього методу (заповнення колонки «Знаємо») відбувається на початку уроку, друга (заповнення колонки «Хочемо дізнатися») – під час переходу від вступної до основної частини, третя (заповнення колонки «Дізналися») – у підсумковій частині.

Сутність методу полягає у тому, що вчитель пропонує учням створити таблицю, що складається з трьох колонок. Під час цієї роботи учні згадують те, що вже знають, ставлять запитання та описують те, про що дізнались.

Організація діяльності з використанням цього методу передбачає дотримання такого алгоритму: 1) перед ознайомленням зі змістом теми або текстом учням необхідно заповнити першу колонку «Знаємо»; 2) учитель пропонує учням, поставивши запитання «Чого ще з цієї теми ви хочете дізнатися?», заповнити другу колонку «Хочемо дізнатися»; 3) наприкінці уроку або після ознайомлення з текстом, вчитель цікавиться в учнів, що нового на цьому уроці вони дізналися. На основі цих відповідей учні заповнюють третю колонку «Дізналися»; 4) на результатами змісту колонок підбиваються підсумки роботи (див. Знімки екрану 8-10).

Знімки екрану 8-10. Приклад використання інтерактивного методу навчання «Таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»)) у програмі Padlet на уроках української мови.

Podlet

Оксана Бойко • менше хвилини

Таблиця "ЗХД"
Заповніть кожну колонку таблиці

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися
<p>Речення - це слово або група слів, що виражають закінчену думку та має завершену інтонацію.</p> <p>Граматична основа речення - це основна частина речення, що складається з його головних членів: підмета і присудка, чи одного з них.</p> <p>Члени речення поділяються на головні (підмет, присудок) й другорядні (означення, обставина, додаток).</p>	<p>Навіщо потрібні другорядні члени речення?</p> <p>Які частини мови конкретизують означення, додаток і обставину?</p> <p>Як правильно визначити другорядні члени речення?</p>	<p>Другорядні члени речення потрібні для того, щоб конкретизувати, уточнювати та доповнювати зміст речення.</p> <p>Додаток залежить від члена речення, вираженого дієсловом або іменником: Керівники (чого?) сайту карають (кого?) порушників баном.</p> <p>Означення залежить від члена речення, вираженого іменником: Боти нааписані створюють багато профілів під різними іменами. Іменами (якими?) різними.</p> <p>Обставини конкретизують дію, а тому залежать від члена речення, вираженого дієсловом: Є боти також (де?) у соціальних мережах.</p>

Podlet

Оксана Бойко • менше хвилини

Таблиця "ЗХД"
Заповніть кожну колонку таблиці

Знаємо	Хочемо дізнатися	Дізналися
<p>Речення - це слово або група слів, що виражають закінчену думку та має завершену інтонацію.</p> <p>Граматична основа речення - це основна частина речення, що складається з його головних членів: підмета і присудка, чи одного з них.</p> <p>Члени речення поділяються на головні (підмет, присудок) й другорядні (означення, обставина, додаток).</p>	<p>Навіщо потрібні другорядні члени речення?</p> <p>Які частини мови конкретизують означення, додаток і обставину?</p> <p>Як правильно визначити другорядні члени речення?</p>	<p>та доповнювати зміст речення.</p> <p>Додаток залежить від члена речення, вираженого дієсловом або іменником: Керівники (чого?) сайту карають (кого?) порушників баном.</p> <p>Означення залежить від члена речення, вираженого іменником: Боти нааписані створюють багато профілів під різними іменами. Іменами (якими?) різними.</p> <p>Обставини конкретизують дію, а тому залежать від члена речення, вираженого дієсловом: Є боти також (де?) у соціальних мережах.</p> <p>Щоб правильно визначити другорядні члени речення потрібно пам'ятати, які частини мови конкретизують означення, додаток і обставину.</p>

Висновки. Отже, інтерактивне навчання сприяє формуванню в учнів стійкої позитивної мотивації до вивчення навчальних предметів, підвищенню їх пізнавальної активності, бажанню школярів вивчати не тільки той навчальний матеріал, який запропоновано в підручнику, а й те, що цікаво, виходити за межі навчального плану, вирішувати проблемні завдання. Інтерактивне навчання допомагає створити атмосферу співробітництва, взаємної діяльності учнів, а вчителю дає можливість стати керманічем учнівського колективу. За інтерактивного навчання учні стають демократично налаштованими, змінюють свою модель поведінки.

Література

1. Волкова Н. Педагогіка: навч. посіб. 2-ге вид., перероб., доп. Київ: Академвидав, 2007. 618 с.
2. Інтерактивне навчання. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтерактивне_навчання.
3. Інтерактивний метод. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтерактивний_метод.
4. Огляд інтерактивних методів. *Вчимося жити разом*: веб-сайт. URL: <http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/19/67>.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ: А.С.К., 2003. 192 с.
6. Українська мова. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. *Освіта.уа*. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56134/>.
7. Фіцула М. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Академія, 2002. 530 с.